

PARAȘUTIȘTI SOVIETICI ÎN ROMÂNIA. GRUPA LANSATĂ ÎN JUDEȚUL IASI LA 24 IULIE 1941

Alin Spânu

Abstract

In this context, the archives bring to light the interest and the objectives of the Soviet paratroops dislocated in the Romanian territory, as well as the authorities' efforts to locate and neutralize them.

Such a document presents the way in which was identified and neutralized the squad dislocate don July 24th 1941 in the Mădârjac forest area. There were also revealed interesting facts on the number of paratroops and the squads dislocated until then, as well as the tasks given at the beginning of the mission in România.

După primul război mondial tactica și strategia militară s-au dezvoltat din ce în ce mai mult, fiecare țară încercând să-și dezvolte o industrie proprie de armament și tipuri de armă cât mai variate. Printre acestea din urmă s-a numărat și posibilitatea ca unități sau subunități de infanterie să fie transportate cu avionul și lansate cu parașuta pe teritoriul inamic pentru a ocupa, prin surprindere, un punct strategic și a-l menține până la venirea trupelor proprii. În funcție de stat aceste unități au fost denumite trupe de parașutiști, aeropurtate, aerotransportate, desant, etc., iar primul stat care a înființat asemenea tip de armă a fost URSS, la sfârșitul anilor '20. După modelul sovietic, în anii '30, Germania a înființat și ea unități de acest profil, fiind urmată de Marea Britanie și Franța. Pentru prima dată, asemenea unități (patru brigăzi) au fost utilizate, în scop militar, de către URSS în vara anului 1940 pe teritoriul... Basarabiei. În mod special, în sudul Basarabiei – Cahul, Bolgrad, Ismail – unități și subunități de parașutiști sovietice au ocupat poduri și aeroporturi, au provocat panică și diversiuni care au îngreunat retragerea armatei și administrației românești, precum și refugierea populației dincoace de Prut.

De la începutul ostilităților dintre România și URSS (22 iunie 1941) aceasta din urmă a apelat la trimiterea de parașutiști în spatele trupelor române pentru dezorganizarea transporturilor și infrastructurii, pentru acte de sabotaj și pentru semnalizarea către aviația sovietică a orașelor și aglomerărilor de trupe româno-germane¹. Cum linia frontului a fost, în primă fază, pe Prut și se deplasa spre Nistru, comandamentul sovietic a decis ca parașutiștii să fie lansați în zona Moldovei și în Dobrogea. În acest context, zona centrală a Moldovei a devenit un teren de luptă între echipele aeropurtate sovietice și autoritățile române². Lor li s-au opus, în primul rând, jandarmii care au intervenit în urmărirea și capturarea echipelor lansate din avioane, elemente ale armatei, poliției și serviciilor de informații, împreună cu populația din zonă.

Parașutiștii au reprezentat din totdeauna o armă de elită, un grup de oameni care trebuie să aibă o foarte strânsă coeziune sufletească, o pregătire militară de excepție și, nu în ultimul rând, conștiința actului de sacrificiu pe care trebuie să-l facă într-un eventual conflict militar. Armata română, de-a lungul timpului, nu a ținut pasul cu celelalte armate privind înzestrarea și capacitățile de luptă operative, una din

dovezile elocvente fiind lipsa trupelor de parașutiști, desant sau aeropurtate până la 10 iunie 1941 când a fost înființată prima companie de parașutiști. Ulterior, se vor mai înființa câte o companie în 1942 și 1943, toate cele trei subunități fiind reunite în Batalionul 4 parașutiști din cadrul unităților de baloane de baraj aerian³

În acest context, documentele de arhivă aduc la iveală atât interesul și obiectivele parașutiștilor sovietici lansați pe teritoriul românesc, cât și lupta dusă de autorități pentru descoperirea și anihilarea acestora. Uneori, informații extrem de interesante au fost oferite chiar de către prizonieri, fapt care a permis luarea unor măsuri sporite de siguranță de către jandarmi, polițiști și unitățile militare. Un asemenea document, emis de Prefectura Județului Iași la 5 august 1941, prezintă modul în care au fost identificați și neutralizați doi parașutiști sovietici în zona Podu Iloaiei. Din cercetările primare efectuate, s-a putut stabili că cei doi făceau parte dintr-un grup de 6, lansați pe 24 iulie 1941 în zona pădurii Mădârjac. Totodată, au fost aflate și date interesante, privind numărul parașutiștilor și al grupelor lansate până atunci, precum și sarcinile primite la plecarea în misiune. Conform informațiilor, 360 de parașutiști sovietici se aflau în așteptarea primirii de misiuni în România, iar în perioada 10-20 august 1941 erau preconizate lansări în mai multe puncte, printre care și în zona Iași-Vaslui. Documentul a fost apreciat la București, unde cineva a adnotat, la 7 august 1941: „*Raport interesant. Se va compara cu informațiile din alte surse. Se va exploata*”⁴. Analiza organelor de securitate națională asupra activității parașutiștilor sovietici⁵ a reliefat că aceștia nu și-au îndeplinit sarcinile primite la plecarea în misiune. Cauzele au fost multiple, dar cele mai evidente au fost lipsa coeziunii sufletești, lipsa de omogenitate între membrii grupelor și lansarea greșită din avion, fie departe de zona de acțiune, fie departe unul de altul. Concluzia a fost aceea că toate acțiunile subversive au fost anihilate, ceea ce a reprezentat un succes incontestabil al organelor de ordine publică și siguranță națională, care aveau în atribuții descoperirea, urmărirea și distrugerea parașutiștilor inamici.

Prezentăm, în continuare, două documente de arhivă care arată una din aceste acțiuni, petrecută în județul Iași și încununată de un dublu succes: unul militar, de anihilare, iar un altul informativ, prin care s-au obținut date importante privind alte lansări de parașutiști în România.

NOTE

1. Pentru mai multe detalii a se consulta Alin Spănu, *Luptele jandarmilor cu parașutiștii sovietici (1941-1942)*, în *Revista Jandarmeriei* nr. 21-22 (215-216)/1 noiembrie 2000, Suplimentul Literar și Artistic, p. 5;

2. Pentru mai multe detalii, a se consulta Alin Spănu, *Parașutiști sovietici în Moldova la începutul celui de-al doilea război mondial*, comunicare științifică susținută la sesiunea „Acta Moldaviae Meridionalis”, a XXVI-a Sesiune Națională de Comunicări Științifice a Muzeului Județean de Istorie „Ștefan cel Mare”, Vaslui, 18-19 mai 2004.

3. *Pe larg despre organizarea și activitatea unității aeropurtate românești, a se consulta Mircea Tănase, Salt în istorie. Parașutiștii din România în anii celui de-al doilea război mondial*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003.

4. *Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita ANIC), fond Președinția Consiliului de Miniștri-Cabinetul Militar Ion Antonescu (în continuare se va cita PCM-CM), dosar 375/1941, f. 189.*

5. Pentru mai multe detalii privind rezultatele analizei efectuate asupra acțiunii parașutiștilor sovietici în România la începutul ostilităților cu URSS, a se consulta Alin Spănu *Parașutiștii sovietici în studiul armatei române, în volumul Unitatea națională a românilor între ideal și realitate (coord. Dr. Sergiu Musteață)*, Chișinău, 2001, p. 146-149.

ANEXE

*Prefectura Județului Iași-Cabinetul Prefectului**Confidențial**Nr. 1387/Cab./5 August 1941**către**Președinția Consiliului de Miniștri-Serviciul Central de Informații**București**Urmare la raportul nostru nr. 1379 din 4 August a.c.:*

Avem onoare a raporta că, din cercetările făcute de către dl. comandant al Legiunii de Jandarmi Iași-județ asupra prinderii celor doi parașutiști în apropierea comunei Podul Iloaiei, s-au constatat următoarele:

O poteră formată din plutonierul major Ursache, șeful secției de jandarmi Podul Iloaiei, șapte jandarmi, mai mulți premilitari și locuitori, la ora 4 dimineața, în ziua de 3 August a.c., a prins, într-un lan de floarea soarelui de pe moșia Holm, doi parașutiști îmbrăcați în uniforme militare românești. Somați de către jandarmul sergent Guzgă Constantin, care i-a descoperit, aceștia au sărit în picioare și au început să tragă cu revolverele în jandarm. Jandarmul, făcând uz de armă, a împușcat în maxilarul drept pe parașutistul Nicolae Ștefanovici Petrov, care a căzut jos. Al doilea parașutist, Munteanu Grigore, deși lovit de jandarm, a încercat să fugă, însă locuitorii ce formau potera i-au ieșit înaintea. Văzându-se înconjurat, parașutistul și-a tras un foc de revolver și a căzut mort. Ambii parașutiști au fost duși la secția de jandarmi și de acolo la spitalul din Podul Iloaiei.

După ce a fost pansat de medic, comandantul Legiunii de Jandarmi a luat declarația parașutistului rănit, printr-un interpret, acesta neștiind românește. Din declarația scrisă reies următoarele:

Parașutistul mort se numește Munteanu Grigore, originar din Chișinău și era șeful parașutiștilor din grupul de 6, care au fost lansați cu parașutele din avion pe dealul mare de lângă pădurea Mădărjac, în ziua de 24 Iulie a.c. Parașutistul rănit se numește Nicolae Ștefanovici Petrov, originar din Odessa. Primul este moldovean, al doilea rus.

Grupa de parașutiști a fost imbarcată în avion în noaptea de 24 Iulie a.c. în orașul Voznesesk și, după ce au fost lansați din avion, s-au împărțit în două: patru s-au dus în direcția Ciurea, iar ceilalți doi, prinși, înspre calea ferată și gara Podul Iloaiei. Parașutiștii prinși nu au apucat a pune dinamita pe calea ferată. Asupra lor s-au găsit: două revolvere, două cuțite mari, opt grenade, aproximativ 6 kg dinamită, cartușe, rachete, o hartă militară rusească, una busolă, un carnet cu însemnări zilnice de activitatea lor. Parașutistul rănit mai declară că, în România, s-au mai lansat parașutiști în următoarele puncte:

- 6 la Hândrești, județul Roman;*
 - 12 la Schitul Stavnice, pădurea Voinești, județul Iași;*
 - 12 la Bartricești, județul Roman;*
 - 12 la Buhăești, județul Vaslui;*
 - 8 la Oșlobeni, județul Neamț.*
- Total: 50 [parașutiști]*

Cei 12 parașutiști de la Voinești au fost lansați în două rânduri, o grupă de 6 la data de 10 Iulie [1941] și altă grupă de 6 la 24 Iulie [1941]. Toți 12 aveau misiunea să treacă Siretul și să se ducă în regiunea liniei ferate Roman-Pășcani. Cei 6 parașutiști de la Hândrești trebuiau să ia direcția spre calea ferată Cucuteni-Dorohoi. Toți aveau misiunea de a distruge calea ferată și tunelul, precum și podurile C.F.R. Toți sunt înarmați cu revolvere, cuțite, câte 4 grenade [și] câte 4 kg dinamită. Fiecare grupă de câte 6 are și câte un aparat de radio-emisiune. După îndeplinirea misiunii, toți trebuiau să se adune la Prut, între Țușora și Costuleni, pentru a trece, prin Basarabia, în Rusia.

În orașul Voznesesk sunt pregătiți 360 parașutiști, dintre care 15 femei. Toți sunt îmbrăcați în haine militare românești, luate de la prizonierii români, iar 50% din ei sunt moldoveni basarabeni. Între 10 și 20 August [1941] vor fi trimiși alți parașutiști, în diferite puncte, pe care nu le cunoaște, precum și în regiunea Iași-Vaslui.

Toate locurile unde au fost lansați parașutiști au fost indicate de parașutistul rănit pe harta rusească ce a fost găsită asupra sa. I s-a luat declarație amănunțită deoarece, după afirmația doctorului, parașutistul fiind rănit grav nu mai are mult de trăit. În timp ce scria i s-a făcut rău și a întrerupt astfel scrisul.

În noaptea de 3/4 August a.c. jandarmii din comuna Grajduri au prins un parașutist în pădurea Cărbunari* Din cercetările făcute de către dl. comandant al Legiunii de Jandarmi la fața locului, s-au stabilit următoarele: în satul Valea Satului, comuna Grajduri, a fost prins un individ străin de sat, îmbrăcat în uniformă militară românească, care întreba pe elevul Cocea unde poate găsi ceva de mâncare. Șeful postului de jandarmi Grajduri somându-l să se legitimeze, acesta a declarat că se numește Romanenco Ioan și că este parașutist sovietic. Este originar din orașul Tighina, în vârstă de 21 ani [și] a urmat școala de parașutiști în Rusia. În noaptea de 23/24 Iulie a.c., la ora 24, a fost imbarcat, împreună cu alți 5 parașutiști, din orașul Voznesesk, cu destinația România. Ajunși deasupra teritoriului României, în dimineața zilei de 24 Iulie a.c., la ora două, au fost lansați într-o pădure, la 10 km sud de satul Popești, județul Iași. Aterizați pe sol, s-au întâlnit numai 4 și, după o așteptare de trei zile, au plecat în direcția [comunei] Grajduri, cu intenția de a ajunge în regiunea Vaslui, Huși și Bârlad. Timp de 10 zile s-au alimentat din proviziile ce aveau asupra lor și cu lapte cumpărat de la locuitori. Întrebați de populație, evitau convorbirile lungi și spuneau că sunt ostași români veniți de pe front. Ajunși în comuna Grajduri-Valea Satului și terminându-li-se proviziile, individul Romanenco Ioan, care știe românește, a fost trimis să cumpere alimente și astfel a fost prins și arestat. La percheziția corporală s-au găsit asupra lui următoarele obiecte: un revolver „Parabelum”; două grenade cu focoase; 30 cartușe revolver; un aparat de radio-emisiune distrus; un bidon pentru apă; un sac de merinde; suma de 3310 lei.

Pentru prinderea celorlalți 3 parașutiști, care au dispărut în întuneric, s-au luat măsuri intense de cercetare în întreaga regiune. Individul Romanenco Ioan a fost înaintat Marelui Cartier General, Secția II-a, împreună cu actele dresate.

* Pe larg despre prinderea parașutistului în com. Grajduri în anexa 2.

Se continuă raziile pe întreg teritoriul județului pentru prinderea tuturor parașutiștilor care, după declarațiile parașutiștilor prinși, ar fi fost lansați în noaptea de 23/24 Iulie a.c.

Prefectul Județului Iași

/ss/ colonel D. Captaru¹

Inspectoratul Jandarmi Iași

Buletin Informativ nr. 973 din 4 August 1941

de evenimente petrecute în ultimele 24 ore

1) Județul Iași

În seara zilei de 3 August 1941, de către jandarmii postului Grajduri, s-a prins un parașutist în următoarele împrejurări:

În timpul când șeful postului Grajduri cu jandarmii și în unire cu premilitarii și populația civilă executa razia ordonată pentru prinderea parașutiștilor sovietici, a fost informat de niște locuitori că, în marginea comunei, se află un individ suspect. Transportându-se la locul indicat, într-adevăr, a surprins pe parașutistul sovietic Romanenco Ioan în timpul când discuta cu elevul Cocca despre modalitatea de a se putea aproviziona cu niște alimente. Somat de șeful postului, [parașutistul] s-a predat.

Asupra parașutistului s-au găsit următoarele obiecte: un revolver Parabellum, două grenade defensive cu focoase, 50 cartușe revolver, un bidon pentru apă, un sac de merinde și suma de 3310 (trei mii trei sute zece). De asemeni, s-a găsit îngropat în pământ un aparat de radio-emisie distrus.

Parașutistul era îmbrăcat în uniformă militară românească. Este originar din orașul Tighina, în etate de 21 ani și a urmat școala de parașutiști în Rusia. Vorbește bine românește și, întrebând, mai declară următoarele: în noaptea de 23/24 Iulie a decolat din orașul Voznesesk și au fost lansați pe teritoriul românesc pe la orele 2, încă cu 5 parașutiști într-o pădure la vreo 10 km. de comuna Popești (sud). Pe sol s-au regrupat numai patru, iar doi rătăcindu-se nu s-au mai întâlnit cu ei. Acești doi parașutiști au fost prinși de jandarmii postului Podul Iloaie în dimineața zilei de 3 August a.c., cum s-a raportat prin buletinul informativ nr. 963 din 3.VIII.1941 și raportul nr. 964 din 3.VIII. c.

După așteptarea celor doi parașutiști timp de 3 zile și văzând că nu mai vin, au plecat spre Grajduri, cu intenția de a ajunge în regiunea Vaslui – Huși – Bârlad. În drum spre Grajduri, timp de 10 zile, s-au alimentat cu proviziile ce le aveau și cu lapte cumpărat de la locuitori, cu care evitau convorbiri lungi, spre a nu se demasca. Terminându-și proviziile și aflându-se în satul Valea Satului, comuna Grajduri, parașutistul Romanenco Ioan, care știa românește, a fost trimis să cumpere alimente, în care timp a fost și arestat.

Din cauza întunericii, cei trei parașutiști au reușit să dispară. Urmărirea lor continuă.

¹ ANIC, fond PCM-CM, dosar 375/1941, ff. 189-193.

2) Județul Putna [...]

3) Județul Tulcea [...]

Inspector de Jandarmi Iași
/ss/ col. Gh. Bădescu

Șeful Biroului Poliției
/ss/ lt. col. (rez) A. Manoil²

² ANIC, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei (în continuare se va cita IGJ), dosar 16/1939, ff. 175 fv.